

ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ

Sarbat Khalsa

ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ

ਪੰਚ-ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਜੁਗਤਿ

26 ਸਿਤੰਬਰ 2026

ਪ੍ਰਤਿ
ਗ੍ਰਹ ਮੰਤਰਾਲਯ (MHA),
ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ।

ਵਿਸ਼ਯ: ਸਿੱਖ ਸਿੱਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ “ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ” ਗੀਤ ਗਾਨੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ

ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਾਰੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, “ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ” ਦਾ ਗਾਯਨ ਅਨਿਵਾਰੀ ਬਣਾਨੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਯਾਸ ਦਾ ਕੜਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹ ਮੰਤਰਾਲਯ (MHA) ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੋਕਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਆਧਿਕਾਰਿਕ ਛੱਡ-ਅੰਤਰਾਂ ਵਾਲਾ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਵੇ ਅਵਸਰ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਇਸਦਾ ਗਾਇਆ ਜਾਂ ਬਜਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ Prevention of Insults to National Honour Act, 1971 ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਦੇ ਢਾਢੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਧਰਮ, ਦਰਸ਼ਨ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਵਿਦਮਾਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਏਸੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਦਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸਮੁਦਾਯਾਂ ਦੇ ਪਰਾਮਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਟਕਰਾਵ ਉਤਪੰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮਾਨਨਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਏਸੇ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਨੂੰ ਥੋਪਣ ਦੇ ਪ੍ਰਯਾਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਧਰਮਨਿਰਪੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਹੁਲਤਾਵਾਦੀ ਸਵਰੂਪ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਹਮੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚਿੰਤਾ ਤਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਜੁੜੇ ਸਾਂਸਕ੍ਰਿਤਿਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਏਸੇ ਸਾਰਵਭੌਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਪਨਾਨੇ ਦੀ ਅਪੇਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ “ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ” ਗਾਨੇ ਦੇ ਲਈ ਬਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸਦੇ ਦੋ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਹਨ:

1. ਸਿੱਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ਦੇਵਲ ਇੱਕਮਾਤ੍ਰ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿਕਰਤਾ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰਦ੍ਧਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿੱਧਾਂਤ ਉਸ ਇੱਕਮਾਤ੍ਰ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਅਜੂਨੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਜੋ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿ, ਮਨੁਸ਼ੀਆਂ, ਮੂਰਤੀਆਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਭੌਗੋਲਿਕ ਭੂਭਾਗ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਸਵਰੂਪ ਮਾਨਕਰ ਉਸਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੇ ਦੀ ਅਨੁਮਤਿ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ। ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਮ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਉਸਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਉਪਾਸਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਯ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਦੇ ਬਾਦ ਦੇ ਅੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਨੂੰ ਦੇਵੀ ਸਵਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੁਰਗਾ, ਕਮਲਾ ਅਤੇ ਵਾਣੀ ਦੇ ਉਲੇਖ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਏਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਨ: ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਮਾਨਦੀ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਯਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਕਿੰਤੂ ਏਸੇ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਅਨਯ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਯਾਯਿਕਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਥੋਪੇ ਜਾ ਸਕਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਏਸੇ ਪੂਜਾ-ਪੜ੍ਹਤੀਆਂ ਦੀ ਅਨੁਮਤਿ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ।

ਸਿੱਖ ਦੇਵਲ ਇੱਕਮਾਤ੍ਰ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿਕਰਤਾ ਦੇ ਸਮਕਸ਼ ਸ਼ੀਸ਼ ਝੁਕਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰਤਵਯ ਮਾਨਦੇ ਹਨ; ਵੇ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿ ਨੂੰ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿਕਰਤਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ।

2. ਆਨੰਦਮਠ ਦਾ ਐਤਿਹਾਸਿਕ ਸੰਦਰਭ ਸਿੱਖ ਸਿੱਧਾਂਤ ‘ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ’ ਨੂੰ ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

“ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ” ਬੰਕਿਮ ਚੰਦ੍ਰ ਚਟੋਪਾਧਿਆਯ ਦੇ 1882 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਉਪਨਯਾਸ ਆਨੰਦਮਠ ਦਾ ਹਿਸਸਾ ਹੈ। ਅਨੇਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਪਨਯਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸ਼ਤ੍ਰੁਤਾਪੂਰਨ ਚਿੱਤ੍ਰਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਚਿੱਤ੍ਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਂਪ੍ਰਦਾਯਿਕ ਤਨਾਵ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਧ੍ਰੁਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਵੱਧਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸੰਕਸ਼ਪ ਮਾਨਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਪਰੀਤ ਹੈ। ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ—ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ, ਜਾਤਿ, ਨਸਲ, ਰਾਸ਼ਟ੍ਰੀਯਤਾ ਜਾਂ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੇਦਭਾਵ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਕਲਯਾਣ—ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦੈਨਿਕ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ। ਹਮ ਸਾਰੀ ਦਾ ਸ੍ਰਸ਼ਟਿਕਰਤਾ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਵਹ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ—ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਅਪੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਵੇ ਏਸੇ ਧਾਰਮਿਕ-ਰਾਸ਼ਟ੍ਰਵਾਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਏ ਜੋ ਸਮਸਤ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਕਲਯਾਣ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਟਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਯਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਥੋਪੇ ਗਏ ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਭਕਤੀ ਦੇ ਦੇਵਲ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਉਠਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਕਾਰਯਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—ਲੋਕਤਾਤ੍ਰਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਕੇ, ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰਿਤ ਭ੍ਰਸ਼ਟਾਚਾਰ-ਮੁਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਕੇ, ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇੱਕਾਧਿਕਾਰਵਾਦੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਬਚਾਕਰ, ਸੰਵੈਧਾਨਿਕ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਰਕਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਲਈ ਨਯਾਅ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਕੇ।

ਇਸ ਲਈ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹ ਮੰਤਰਾਲਯ ਨੂੰ ਆਗ੍ਰਹ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਨਯ ਧਰਮ ਅਥਵਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ “ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ” ਗਾਨੇ ਦੇ ਲਈ ਬਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਧਾਰਮਿਕ ਆਧਾਰ ਦੇ ਇਸੇ ਗਾਨੇ ਦੇ ਇੰਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੰਡਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਥ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇੱਕਤਾ ਤਬ ਮਜਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਸਮਾਨ ਵਿਯਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇ ਅਪਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤਿ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕੇ।

ਗੁਰਮਤ ਦੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਲੇਕਰ, ਕੌਮ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ,

ਪੰਜ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਕਾਉਂਸਿਲ:

ਸ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ (ਵਿਕਟੋਰੀਆ, ਕਨਾਡਾ), ਸ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਪੀ (ਬਹਰੀਨ), ਡਾ. ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ), ਗ੍ਯਾਨੀ ਅਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਲੁਧਿਆਣਾ), ਸ. ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਦਿੱਲੀ)।